

оподаткування. Також важливим є своєчасність виплат, перерахування податків і зобірів до бюджету задля уникнення в подальшому штрафних санкцій.

Список використаних джерел

1. Мельник Т.Г. Теоретичні підходи до системи обліку та аналізу розрахунків з оплати праці. *Управління розвитком*. 2010. №2(78). С.121-124.
2. Подолянчук О.А. Облік та оподаткування розрахунків за поточними виплатами працівникам. *Theoretical and practical aspects of the development of the European Research Area: monograph / edited by authors*. – 1st ed. – Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2020. С. 220-246.
3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України №2136 від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 05.05.2022).
4. Шепель І.В. Організація обліку і контролю оплати праці на аграрних підприємствах та запропоновані шляхи їх удосконалення. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 35. С. 151-158.

УДК 338

Оксанич М.Р., студентка; Маслій О.А., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

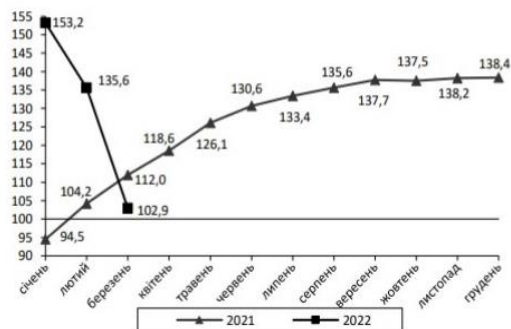
У сучасних умовах воєнного стану відбувається загострення проблем, пов'язаних із забезпеченням довоєнних показників зовнішньої торгівлі через блокування портів та порушення логістичних шляхів. Тому дослідження й моніторинг показників платіжного балансу України та торговельного балансу в його складі, зокрема, є актуальним питанням в системі регулювання національної економіки в умовах війни.

Платіжний баланс – це балансовий рахунок міжнародних операцій, що відтворює співвідношення надходжень і платежів, якими супроводжуються здійснювані державою зовнішньоекономічні зв'язки. Контроль над станом платіжного балансу країни потрібно проводити постійно, тому що він «...є актуальним із позицій своєчасного уникнення дисбалансу в економіці країни та забезпечення стабільного економічного розвитку» [1].

Співвідношення вартості експорту та імпорту товарів утворює торговельний баланс. Економічне значення профіциту або дефіциту торговельного балансу стосовно конкретної країни залежить від її положення в світовому господарстві, характеру її зав'язків з партнерами і загальної економічної політики. Друга частина платіжного балансу – баланс послуг, або так званий баланс «невидимих» операцій. У цій частині платіжного балансу відображаються платежі й надходження з транспортних перевезень, страхування, усі види зв'язку, міжнародного туризму, що динамічно розвиваються, а тому їх роль і вплив на обсяг та структуру платежів і надходжень країни постійно зростає [3]. Третя складова платіжного балансу – баланс руху капіталів і кредитів, що відображає співвідношення вивозу і ввозу державних і приватних капіталів, наданих і отриманих міжнародних кредитів. За економічним змістом ці операції поділяються на дві категорії: міжнародний рух підприємницького та позичкового капіталу.

Аналізуючи показники торговельного балансу України після вторгнення Росії на її територію варто відзначити, що експорт українських товарів скоротився вдвічі, імпорт – більш, ніж втричі. За даними Державної служби статистики, в березні порівняно з лютим сезонно скориговані обсяги експорту товарів скоротилися на 57,9%, а імпорту – на 75,8% [4].

Темпи зростання (зниження) експорту товарів
(у % до відповідного періоду попереднього року,
наростаючим підсумком)

Темпи зростання (зниження) імпорту товарів
(у % до відповідного періоду попереднього року,
наростаючим підсумком)

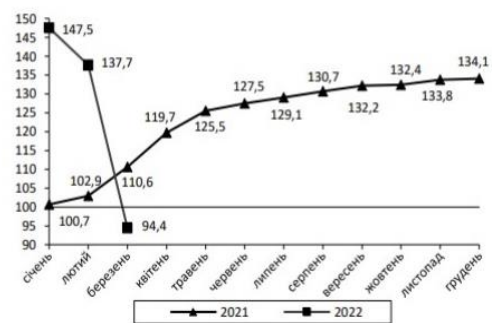

Рис. 1. Динаміка показників торговельного балансу України
Джерело: Державна служба статистики України [4]

Згідно з рис. 1 за I квартал 2022 року негативне сальдо торговельного балансу України склало 31,6 млн дол. При цьому експорт товарів становив 14,1 млрд дол (на 2,9% більше, ніж у січні-березні 2021 року), а імпорт – 14,13 млрд дол (на 5,6% менше, ніж за перші три місяці 2021 року) [5]. Причиною різкого скорочення експорту є повномасштабна війна, внаслідок якої у країні знищена значна частина інфраструктури, заблоковані порти, порушена транспортна логістика, відсутні паливно-мастильні матеріали та інші необхідні ресурси. Це найголовніші фактори, які значно впливають на зменшення обсягу експорту товарів.

При цьому повномасштабне вторгнення Росії в Україну спричинило більш різке зниження імпорту товарів порівняно з їх експортом, а з іншого боку, зумовило зростання вторинних доходів за рахунок гуманітарної допомоги.

Знищення металургійних підприємств та сільськогосподарської інфраструктури суттєво ускладнює відновлення можливостей експортоутворюючих галузей національної економіки України у майбутньому. Залишків базових сільськогосподарських культур в Україні достатньо для забезпечення експорту сільськогосподарської продукції, тому у відповідь на зазначені виклики з метою мінімізації загроз продовольчій безпеці низки країн Азії та Близького Сходу, в які надходила переважна частка українського експорту зернових, та зростання активу торговельного балансу України розроблено комплекс заходів, направлених на збільшення пропускнуєї спроможності залізничного, автомобільного і річкового транспорту на західному кордоні України, із залученням виробників, трейдерів та транспортних компаній.

Отже, моніторинг показників торговельного балансу України в умовах воєнного стану дозволяє виявляти критичні відхилення окремих показників з метою формування своєчасних заходів щодо мінімізації загроз економічній безпеці держави в зовнішньоекономічній сфері.

Список використаних джерел

1. Веріга Г. В. Платіжний баланс і валютний курс: діалектика взаємозв'язку. *Бізнес-Інформ*. 2013. №2. С. 231-235.
2. Пугач О.А. Світовий досвід упередження загроз економічній безпеці національної економіки. Серія. Економічні науки. Випуск 12. Частина 3. 2015. С.43-46. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/117.pdf
3. Методологічні підходи та практика складання платіжного балансу. URL : www.economy.nauka.com.ua/ (дата звернення: 15.05.2022)
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами. *Державна служба статистики України*. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 16.05.2022)
5. Статистика зовнішнього сектору. *Національний банк України*. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 17.05.2022)